

NUMIZMATIKA U RADOVIMA ĐURE BASLERA

Kada se govori o znanstvenom doprinosu dr. Đure Baslera bosansko-hercegovačkoj arheologiji, nije dovoljno spomenuti ga kao istraživača koji je otkrio prvu paleolitsku stanicu u BiH. Važno ga je istaknuti i kao osobu koja se, s iznimnim znanjem i poštovanjem struke s istim entuzijazmom i uspjehom, s jedne strane bavi istraživanjima prapovijesnog, helenističkog, antičkog i kasnoantičkog perioda ili srednjovjekovlja, a s druge arheološkom topografijom zbog koje je obišao i zavolio sve njezine krajeve. Naravno, u tako bogatim aktivnostima nije zanemario ni numizmatiku. Iako je o starim novcima napisao tek nekoliko radova, njegov doprinos i u ovoj oblasti nije zanemariv. Naime, bio je jedan od osnivača Numizmatičkog društva BiH i utemeljitelj njegovog novopokrenutog časopisa. Već u prvom broju novoga glasila u prosincu 1971. dr. Basler objavljuje rad "Novčić plemena Daorsa sa Gradine u Ošanićima". Iako je taj novac, iste godine, već bio predstavljen u *Glasniku Zemaljskog muzeja*, n. s. A, XXVI u radu "Novčić plemena Daorsa. Prilog ilirskoj numografiji", dr. Basler je imao razloga čitalačku publiku, jednoga ovako usko profiliranog časopisa, obavijestiti o prvom in situ pronađenom novcu plemena Daorsa koji je za numizmatiku i arheologiju, čak do danas, iznimno vrijedan i rijedak nalaz.

Novac, do tada poznat u dvije nominale (prvi put zabilježeni u katalogu carske zbirke u Beču 1779. god. bez podataka o mjestu nalaza), s likom muškarca s desnim profilom i petasosom na glavi na aversu i lađom s natpisom *DAORSON* na reversu, prikazan je u teritorijalnom, povijesnom i kronološkom kontekstu. Pronađen na teritoriji Daorsa, točnije na prostoru njihovog plemenskog središta Gradini u Ošanićima kod Stoca, izravno je svjedočanstvo snažnog gospodarskog dometa ove plemenske zajednice. Nalazeći se uz donji tok rijeke Neretve Daorsi, dokazani posrednici u

trgovinskoj razmjeni između unutrašnjosti zapadnog Balkana s obalom i visoko civiliziranim Mediteranom, svoju afirmaciju, u 2. st. pr. Kr. dokazuju kovanjem ovoga novca koji ih između ostaloga uključuje u grčki kulturni kompleks.

I drugi rad dr. Đure Baslera "Moneta Maezeica praehistorica" također objavljen u 2. broju časopisa *Numizmatičkog društva Bosne i Hercegovine* u prosincu 1972. tretira numizmatičku problematiku. U njemu je objavljen jedincat nalaz 16 primjeraka bakarnih novaca pronađenih 1962. god. u arealu nekadašnjeg mezejskog i kasnije rimskog metalurškog centra Majdaništa u Blagaju na Japri. Portret muškarca nadesno sa šiljatom bradom i shematski prikazanim nosom i usnama te koso navučenim šeširoj i trozubom na aversu i motivom dupina u živom pokretu na aversu dr. Basler objašnjava refleksijom grčkog svijeta koji se, već nalazeći u helenizmu, na takav način reflektirao na daleku periferiju. Zbog toga ove novce, kovane na prostoru panonskog plemena Mezeja, datira u vrijeme 2. st. pr. Kr. kada ovo pleme, vjerojatno, zbog veće produkcije željeza dolazi u kontakt s dalekim zemljama na jugu. Na to upućuje prepoznatljiva grčka ikonografija, koja je, u interesantnoj kombinaciji, trozuba iza glave na aversu i dupina na reversu, primijenjena na ovim novcima. Iako je zbog, maritimnih elementa, koji su se u neshvatljivom spoju našli u ovakvom kontekstu dosta zbunjujuća, za dr. Baslera je shvatljiva jer je "rad ruku barbarski školovanog rezača kalupa" rezultat gospodarskog trenutka Mezeja koji su i na ovakav način željeli ući u tadašnji sustav novčarskog tržišta.

Zbog čega ovaj nalaz, koji predstavlja neospornu novost u numizmatici, nije izazvao veću znanstvenu pozornost, teško je reći. Neosporno da i ovu priliku treba iskoristiti u tom pravcu jer ovi nalazi nastali na pragu povijesti to svakako zaslužuju.